

مؤسسه قرآنی فرهنگی بیت الاحزان حضرت زهرا علیها السلام با هدف ترویج فرهنگ قرآن و اهل بیت علیهم السلام در سطح جامعه و به خصوص مناطق محروم فعالیت‌های خود را از سال ۱۳۷۵ با همت جمعی از روحانیون دهستان خیر از توابع استهبان فارس آغاز کرد. اکنون پس از ۲۰ سال تلاش، با تأسیس بیش از ۱۶۵ شعبه در ۱۲ استان کشور و راه اندازی مدارس شبانه روزی حفظ قرآن کریم به یکی از مؤسسات مطرح قرآنی در سطح کشور تبدیل شده است. اما سؤالی وجود دارد که مؤسسه از ابتدای تأسیس با آن روبرو بوده است:

چرا بیت الاحزان؟

شاید اولین سؤالی که با شنیدن نام مؤسسه بیت الاحزان حضرت زهرا علیها السلام به طور طبیعی در ذهن هر فردی شکل می‌گیرد این باشد که «چرا بیت الاحزان؟» اصلاً چه دلیلی دارد که از بین انواع اسامی زیبا و نشاط آور نامی به ظاهر حزن آور انتخاب گردیده است؟ در پاسخ به این پرسش ابتدا نگاهی خواهیم داشت به حوادث صدر اسلام و سپس تاریخچه و چگونگی شکل‌گیری بیت الاحزان را مختصری مرور خواهیم کرد و در نهایت پاسخ‌هایی به این سؤال رایج ارائه خواهد شد.

مقابله حضرت زهرا علیها السلام با انحرافات صدر اسلام

بعد از رحلت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله انحرافی در جامعه اسلامی شکل گرفت. در این بین

تمامی تلاش امیرالمؤمنین علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام بر این بود تا با اصلاح این انحراف، مسیر جامعه را به مسیر اصیل پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله برگردانند. اولین قدم در این راه عدم بیعت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام با خلیفه دست‌نشانده بود تا جایی که جهت بیعت گرفتن از ایشان به زور متوسل شدند. گام بعدی در دفاع از حریم ولایت توسط حضرت زهرا علیها السلام برداشته شد و ایشان با مراجعه به منزل مهاجرین و انصار بیعتشان در روز غدیر با حضرت علی علیه السلام را یادآوری می‌کردند. حضرت صدیقه طاهره علیها السلام در اقدامی دیگر در حالی که در بستر بیماری بودند با برخورد قهرآمیز با خلفا و با یادآوری حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله _ هرکس فاطمه علیها السلام را بیازارد مرا آزرده است و هرکس مرا بیازارد خدا را آزرده است _ ناراضیتی خود را از وضع موجود اعلام و مبارزه‌ای خاموش را در اثبات حقانیت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام ترتیب دادند.

اما شاید شاخص‌ترین روش مبارزه حضرت، گریه و شیون ایشان در فراق رسول گرامی اسلام بود که سرآغاز تشکیل بیت الاحزان شد.

بیت الاحزان کجاست و چرا بدین نام خوانده می‌شود؟

مهمترین و معروفترین مصداق «بیت الاحزان» مکان یا مسجدی است در قبرستان بقیع مدینه، در جانب جنوبی قبر عباس بن عبدالمطلب که «بیت الحزن» نیز نامیده شده است. مطابق برخی گزارش‌ها پس از رحلت پیامبر اکرم

صلی الله علیه و آله (سال ۱۱) و به دنبال تألمات شدید روحی حضرت فاطمه علیها السلام و ناراضیتی از وضع موجود، امام علی علیه السلام مکانی را در قبرستان بقیع در ورودی مدینه برای ایشان ساختند تا در آن به عزاداری در ماتم و فراق پدر خود بنشینند. این مکان «بیت الاحزان» نامیده شد. ایشان روزها با دو فرزند خود حسنین علیهما السلام به بیت الاحزان می‌رفتند و هنگام غروب امیرالمؤمنین علیه السلام ایشان را به خانه برمی‌گرداندند؛ پس از گذشت بیست و هفت روز از رحلت پدرشان، بر اثر شدت بیماری دیگر نتوانستند بدانجا بروند منابع عامه نیز به این مکان در بقیع اشاره کرده‌اند (مجلسی، ج ۴۳، ص ۱۷۷-۱۷۸؛ سیهر، ج ۴، ص ۷۱؛ مفرم، ص ۹۷). همچنین به اقامت حضرت فاطمه علیها السلام پس از وفات پدرشان در بیت الاحزان واقع در بقیع تصریح شده است گذشته از این، احتمال دارد که قبر حضرت فاطمه علیها السلام در بیت الاحزان باشد، بیت الاحزان را پس از مسجدالنبی و قبرستان بقیع سومین مکان محتمل دفن ایشان ذکر کرده‌اند (خلیلی، ص ۲۸۴-۲۸۵؛ سخاوی، ج ۱، ص ۴۱).

هدف از شکل‌گیری بیت الاحزان چه بود؟

یکی از مهم‌ترین اهداف این اقدام حضرت علیها السلام را می‌توان جلوگیری از فراموشی این انحراف تاریخی و غصب جایگاه ولایت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در اذهان حقیقت‌جوی مسلمانان طول تاریخ عنوان کرد. در واقع اولین سؤالی که ذهن هر زائر مسلمانی را در بازدید از بقیع به خود جلب می‌کند این خواهد بود که قبر

هشتم شوال سالروز تخریب قبور ائمه بقیع تسلیت باد

نگاهی به پیرایه نامگذاری مؤسسه

بررسی ریشه‌های شکل‌گیری بیت الامزان

پاسخ به شبهات وهابیت

بیت الامزان حضرت زهرا (س)

تهیه شده در واحد روابط عمومی مؤسسه

بلکه صریحاً مخالف قرآن کریم است و به بیانی می‌توان گفت با این استدلال‌های پوچ قصد دور کردن اذهان از علت شکل‌گیری بنای بیت الاحزان و انحراف تاریخی را داشته‌اند.

به راستی قومی که در تاریخ نه چندان طولانی خود، چنان که از زبان مورخین خودشان شنیدیم قرآن‌ها را در خیابان‌ها لگد مال ساختند و در قتل عام پیروان علی علیه السلام و سایر خلفا فرقی نگذاشتند و مجد خود را در غارت و قتل جستجو می‌کردند، شایستگی این را دارند که مخاطب یک استدلال قرآنی و یا حتی تاریخی قرار گیرند؟!

حال می‌توانیم به سؤالی که در ابتدای این نوشتار مطرح شد این گونه پاسخ بگوییم:

چرا بیت الاحزان؟

ما با حضرت زهرا^{علیها السلام} پیمان بسته‌ایم تاجایی که در توانمان است به یاد بیت الاحزان آن حضرت بیت الاحزان‌های بیشماری در سراسر دنیا بنا کنیم و قرآن را از این خانه ولایت گسترش دهیم، تا هم این نام فراموش شده را احیا کنیم — که در درون خود مفاهیم تولی و تبری را توأمان گنجانده است — همچنین پیوند بین دو یادگار پیامبر (قرآن و عترت) را بیش از پیش محقق سازیم. به امید روزی که با ظهور مهدی فاطمه^{علیها السلام} بیت الاحزان به بیت السرور و بیت الانوار حضرت زهرا^{علیها السلام} تبدیل شود.

حزن ممدوح، حزن مذموم

بسیاری در نام‌گذاری واژه «بیت الاحزان» خرده می‌گیرند که حزن و اندوه بار منفی دارد و چیز مذمومی است. اما در روایات ائمه حزن به طور مطلق مذموم نیست و در واقع دو نوع حزن ممدوح و مذموم داریم که مراد این نام‌گذاری حزن ممدوح بوده است.

مثلاً در روایاتی از امام صادق و امام علی^{علیهما السلام} در بیان صفات شیعیان نقل شده است که «یفرحون بفرحنا و یحزنون لحزننا» یعنی در شادی ما شاد و در اندوه ما اندوهناک هستند. مصداق این امر در ماه محرم و صفر بیشتر قابل لمس است. جایی که در مجالس عزای حضرت سید الشهداء^{علیه السلام} شاهد نوعی احساس نشاط معنوی پس از گریه و عزاداری در رثای آن حضرت هستیم که بیانگر نوعی حزن ممدوح است.

دختر پیامبر گرامی اسلام کجاست؟ و پس از آن ذهن‌ها متوجه تنها یادگار آن حضرت یعنی بیت الاحزان خواهد شد و با کاوش در زمینه شکل‌گیری این مکان، به تدریج زمینه تصحیح تفکرات و رویه‌های ناصحیح منجر به این امر فراهم خواهد شد. اما چه شد که این امر محقق نشد؟

یوم الهمد و پاک کردن صورت مسئله

در هشتم شوال سال ۱۳۴۴ هجری قمری پس از اشغال مکه، وهابیان به سرکردگی عبدالعزیز بن سعود روی به مدینه آوردند و پس از محاصره و جنگ با مدافعان شهر، سرانجام آن را اشغال نموده، مأمورین عثمانی را بیرون کردند و به تخریب بنای بیت الاحزان، قبور ائمه بقیع و دیگر قبور پرداختند. ضریح فولادی ائمه بقیع را که در اصفهان ساخته شده بود و روی قبور حضرات معصومین امام مجتبی، امام سجاد، امام باقر و امام صادق^{علیهم السلام} قرار داشت را از جا در آورده و بردند.

این قطره‌ای کوچک از مرداب اعتقادات و عملکرد وهابیان در طول این سالیان است. در طول این دوران دانشمندان زیادی چه شیعه و چه سنی به نقد عقاید وهابیت دست زده‌اند و به شبهات گوناگون آنان پاسخ داده‌اند. یکی از شبهات آنان مسأله‌ی بناء بر قبور است. آن‌ها ساختن بنا اعم از مسجد یا غیر آن را بر قبر حرام می‌دانند. اما این شبهه مانند عقاید آن‌ها پوچ و بی‌پشتوانه است. نخست آنکه: این شبهه‌ی آنان را صریح آیه‌ی ۲۱ سوره کهف دفع می‌نماید، جایی که درخصوص ماجرای اصحاب کهف از قول مومنانی که می‌خواستند یاد اصحاب کهف را گرامی دارند می‌فرماید: «لَتَنْتَخِذَنَّ عَنْهُمْ مَسْجِداً» (بی تردید بر روی قبور آنان مسجدی بنا می‌کنیم) پس بنای قبر از نظر قرآن اشکالی ندارد دوم آنکه: قرآن کریم در آیه ۸۴ سوره توبه خطاب به پیامبر در مورد منافقین می‌فرماید: «وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَداً وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ» (نه نماز میت که واجب است برای اینها رواست، نه طلب مغفرت که مستحب است برای اینها سزااست چراکه آنها به خدا و رسولش کافر شدند و با همان حالت کفر مردند). از این بیان که خداوند به پیغمبر^{صلی الله علیه و آله} فرمود بر جنازه منافق نماز نخوان معلوم می‌شود که کار رسمی پیغمبر این بود که بر جنازه مؤمنین نماز می‌خواندند، و از اینکه فرمود بر قبر این‌ها طلب مغفرت نکن، آنجا اقامه نکن و نایست معلوم می‌شود نسبت به مؤمنین این کار را می‌کردند و روا بود. بنابراین اگر کسی از وهابیت و دیگران نقدی بکنند که نسبت به قبر، زیارت قبور و دعا برای آنها مشکل دارد این مطابق با قرآن کریم نیست